

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istorია

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

Caput VII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

Deinde in ipsos qui Cæcilianum damnauerant, crimen traditionis à Cæciliano retorquebatur; quippe qui in Concilio Cirtenfi crimen traditionis quod confessi fuerant, sibi mutuo indulissent. Postremo superflua hæc quæstio videbatur. Neque enim tametsi Felix traditionis, crimine maculatus fuisset, continuò vitiosa erat Cæcilianus ordinatio; cum constet Episcopum quandiu locum suum retinet, nec Ecclesiastico iudicio damnatus ac depositus est, & ordinationem & reliqua Episcopalis officii mania rite posse celebrare. Quare Episcopi qui cum Miltiade sedebant, merito ab illa quæstione temperandum sibi esse existimarunt; ne scilicet hoc factio novas potius in Africana Ecclesia turbas excitarent, quam iurgia ad iudicium suum delata componeret. Itaque hoc temperamento sententiam suam moderati sunt, ut Cæcilianum quidem innocentem esse pronuntiarent, eiusque ordinationem comprobarent: Episcopos verò qui Cæcilianum damnauerant, & qui ad eum accusandum missi fuerant, à communione sua minime remouerent. Solus Donatus à Casis nigris, utpote totius mali auctor, post gravissimum criminum confessionem, ultima Miltiadis sententia percussus est: reliquis optio data, ut si ad unitatem redire vellent, in suis honoribus permanerent, etiamsi extra Ecclesiam ordinati fuissent à Majorino: Ita ut ubicumque duo essent Episcopi, alter à Cæciliano, alter à Majorino ordinatus; is confirmaretur qui prior esset ordinatus: alteri verò alia Ecclesia regenda provideretur. Hæc partim ex collatione tertia Carthaginensis partim ex Optato; sed præcipue ex Augustini Epistola 172. collegimus. Cui jungenda est Epistola 50. ubi de hoc iudicio ita loquitur Augustinus: *Hoc erga ipsos ab initio seruauit Africana Catholica, ex Episcoporum sententia, qui in Ecclesia Romana inter Cæcilianum & partem Donati iudicauerunt, damnatoque uno quodam Donato, qui auctor schismatis fuisse manifestatus est, ceteros correctos, etiamsi extra Ecclesiam ordinati essent, in suis honoribus suscipiendos esse censuerunt. Extat quidem apud Optatum Miltiadis sententia, qua iudicium clausum esse ait his verbis: Cum consideret Cæcilianum, ab iis quicum Donato uenerant, iuxta professionem suam non accusari, nec à Donato conuictum esse in aliqua parte considerari; sua communioni Ecclesiasticae integro statu retinendum merito esse censeo. Altera verò pars sententiæ, de damnatione scilicet Donati, & de susceptione Episcoporum partis Majorini, ab Optato prætermissa est. His peractis, Miltiades & reliqui Episcopi, quæcumque in Concilio gesta fuerant unâ cum Actis ipsius Concilii ad Imperatorem Constantinum direxerunt, verbo etiam adfirmantes, quod iudicium suum pro rerum fuisset æquitate de promptum. Nuntiarunt præterea Imperatori, post habitum iudicium, in Africam remeasse accusatores Cæcilianus. Testatur id Constantinus in Epistola ad Elasium, quæ Concilio Arelatensi præfixa est. Porro in hoc Concilio Romano multa sunt quæ observationem merentur. Primum, quod Episcopi Gallicani ante Episcopos Italiae resederunt, adeoque ante Ostiensem & Prænestinum Episcopos, qui erant suffraganei Episcopi Romani, & qui Cardinalium Episcoporum titulo postea sunt insigniti. Cur*

autem id factum sit, difficile est dicere. An ob dignationem Episcopo um Gallia; an propterea quod iudices ab Imp. nominati fuerant cum Miltiade, cum Episcopi partis Majorini iudices sibi dari ex Episcopis Gallia postulassent. Deinde notanda est in primis indulgentia Miltiadis, qui Episcopos à schismaticis extra Ecclesiam ordinatos, in suis locis atque honoribus suscipiendos censuit, si ad unitatem Ecclesie Catholice redire uoluissent. Quod quidem insigne est exemplum dispensationis Ecclesiasticæ. Itaque merito Augustinus hanc paternam Miltiadis providentiam laudans exclamat his uerbis: *O uorum optimum! o filium Christiana pacis! o patrem Christiana plebis!*

CAPUT VII.

Post Concilii Romani iudicium, Episcopi partis Majorini statim in Africam remearunt, ut docet Epistola Constantini ad Elasium. Jam certe post gravissimam iudicii Episcopalis auctoritatem, omnis contentions ac dissensionis pernicia penitus extincta esse uidebatur: nemoque erat qui non crederet finem impostum esse pestiferæ seditioni, quæ à maleuolis ac temerariis hominibus commota fuerat. Verum seditioni in pernicia schismatis sui nihilominus perseverarunt, tantumque abfuit, ut Episcopalis iudicii lenitate correcti ad unitatem & concordiam Catholice communionis reverterentur; quin potius tanquam exasperati & esserati novos tumultus per Africam concitare cœperunt. Ausi sunt etiam iterum adire Constantinum Imperatorem, missis quibusdam e suo numero, qui Cæcilianum indignum esse sacerdotali officio criminarentur. Quibus cum respondisset Constantinus frustra eos id iactare, cum ab idoneis & probatissimis Episcopis in Concilio Romano causa omnis jam fuisset terminata, obnixè illi ac pertinaciter reclamauerunt, causam omnem illic auditam non fuisse; sed paucos Episcopos quodam loco se clausisse, & prout ipsi aptum fuerat, iudicasse. His permotus Constantinus, ut dissensiones quæ augeri in dies uidebantur, tandem aliquando componeret, omnemque deinceps tumultuandi occasionem seditionis adimeret, aliud rursus Concilium longe priore numerosius, indixit apud Arelatum Gallia civitatem: Nimis profecto humaniter ac benigne cum schismaticis agens, quos potius repellere, utpote obstinatos, nec sacerdotali iudicio acquiescentes, & debito supplicio afficere debuisset. Scripsit igitur Constantinus ad Elasium, seu ut alii legunt, ad Ablabium Vicarium Africae, ut tam Cæcilianum cum aliis Episcopis quos ille causæ suæ idoneos esse existimasset, quam adversarios eiusdem Cæcilianus, ad urbem Arelatensem properare præciperet intra diem Calendarum Augustarum. Scripsit etiam ad Chrestum Syracusanorum Episcopum, & ad alios Antistites: quos intra memoratum diem Arelatum conuenire iussit. Literas quidem ad Chrestum datas refert Eusebius in libro 10. historiae. Eodem tamen exemplo ad reliquos Antistites scriptas fuisse credibile est. Sed antequam de Arelatensi Concilio plura dicamus, eluendus est error longe gravissimus, qui hæcenus omnium parte animis in hæsit. Nam & Balduinus & Baronius, eosque

secutus Petavius noster crediderunt, Episcopos partis Majorini à Concilio Romano & sententia Miltiadis Papæ ad Constantinum Imp. provocasse: eamque fuisse primam illorum appellationem. Ego verò certissimis testimoniis evincere paratus sum, nunquam illos à iudicio Miltiadis & Concilij Romani appellationem interposuisse. Primus testis est omni exceptione major Constantinus, qui in Epistola ad Elasium, seu ut alij legerè malunt, ad Ablabium Vicarium Atricæ, causas afferens ob quas Arelatense Concilium indixerat, ita loquitur: *Vnde propter hæc omnia probabili verum estimatione speraveram, quod omnibus omnino seditionibus & contentionibus qua ab iis hominibus videbantur subito commota, finis debitus fuisset impositus. Sed cum dicationis tua scripta legissem, qua ad Nicæsum & ceteros super hisdem simulationibus gravitatem mittenda crediderat, evidenter agnovi, quod neque respectum salutis suæ, neque quod est majus, Dei omnipotentis venerationem ante oculos suos velint ponere. Siquidem ea agere persistunt, que non modo ad ipsorum dedecus infamiamque pertineant, sed etiam iis hominibus detrahendæ dæni facultatem, qui longe ab hujusmodi sanctissima observantia sensus suos noscuntur avertere. Nam id quoque se se convenit, quod ex istis venerunt: adferentes quod tamen dignus idem Cæcilianus cultu sincerissima religionis habeatur. Et contra id quod istis responderam frustra eos id jactare, cum res fuissent apud urbem Romam ab idoneis Episcopis revocata, pertinaciter respondendum estimaverunt, quod omnis causa non fuisset audita: sed pauci quidam Episcopi quodam loco se clausissent, & prout ipsi aptum fuerat, judicassent. Idem etiam scribit Constantinus in Epistola ad Chrestum Episcopum. Nullum hic verbum de appellatione Donatistarum. Sed si hoc testimonium non sufficit. Augustino certe contradici non potest, qui id clarissime affirmat tot in locis, ut mirer hoc à viris doctissimis observatum non fuisse. Nam in libro 2. contra literas Petilianæ cap. 92. sic ait: *Si autem quod verum est, penitentibus majoribus vestris Episcopale iudicium dederat Constantinus, & apud Romam, & apud Arelatum; quorum primum apud eum accusatus; ab altero ad eum appellatus, &c. Idem dicit Augustinus in Epist. 68. Iam utique post pacificum moderamen iudicij Episcopalis (Concilium Romanum intelligit) omnis contentio & animositatis pertinacia debet extingui. Sed rursus majores vestri ad Imp. redierunt, & non recte iudicium, neque omnem causam auditam esse conquesti sunt. Vnde ille aliter Episcopale iudicium dedit, habendum in Arelateni Gallie civitate, &c. Sed & in Epist. 162. id ipsum manifeste testatur his verbis: *Iudices enim Ecclesiasticos tanta auctoritatis Episcopos, quorum iudicio & Cæciliani innocentia & eorum improbitas declarata est, non apud alios collegas, sed apud Imp. accusare ausi sunt, quod male iudicavit. Dedit ille aliud Arelatense iudicium, aliorum scilicet Episcoporum; non quia iam necesse erat, sed eorum perverstitibus cedens, & omnimodo cupiens tantam impudentiam cohibere. Neg enim ausus est Christianus Imperator, sic eorum tumultuosas & fallaces querelas suscipere, ut de iudicio Episcoporum qui Romæ sedebant ipse iudicaret: sed alios, ut dixi, Episcopos dedit. A quibus tamen illi ad ipsum rursus Imp. pro-***

*vocare maluerunt. Qua in re illos quemadmodum detestetur audisti. Adde Epist. 165. eiusdem Augustini, in qua hæc leguntur: *Gesta quoque in urbe Roma, ubi ab Episcopis quos ille miserat, causa cognita atque discussa est. Itemque alias literas, ubi dicitur memoratus Imp. eos apud se collegarum suorum iudicio, id est, Episcoporum quos ad urbem Romam miserat, fuisse conquestos: ubi etiam alios Episcopos voluit apud Arelatum iudicare: ubi isti & ab ipsorum iudicio ad eundem Imp. appellaverunt. Et in sequente Epistola rursus ita loquitur: *Sed quia Constantinus non est ausus de causa Episcopi iudicare, tam discutiendam ac finiendam Episcopi delegavit. Quod & factum est in urbe Roma presidente Miltiade Episcopillo Ecclesia cum multis collegis suis. Quicum Cæcilianum innocentem pronuntiassent, & Donatum quæschisma Carthagini fecerat, sententia percussissent, iterum vestri ad Imp. venerunt, & de iudicio Episcoporum in quo victi fuerant, mirmurarunt. Quo modo enim potest malus litigator laudare iudicem, quibus iudicantibus victus est? Iterum tamen clementissimus Imp. alios iudices Episcopos dedit apud Arelatum Gallie civitatem, & ab ipsis vestri ad ipsum Imp. appellaverunt. Quid apertius tot testimoniis Augustini? Cum enim majores Donatistarum duobus Episcopalis iudicij damnatos esse asserunt, Romani scilicet Concilij & Arelatenis; de priore quidem eos murmurasse & conquestos esse scribit, & accusasse iudices suos: à posteriore autem Concilio provocasse. Omitto locum ejusdem Augustini ex libro de unico baptismo, & ex libro de unitate Ecclesie cap. 18. & ex Homilia secunda in Plalmum 36 & ex lib. 4. contra Cresconium cap. 7.***

CAPUT VIII.

Sed opponitur nobis Optati testimonium, quia in libro primo disertissime asserat, Donatistas à Concilij Romani sententia appellationem interposuisse. Equidem negare non possum id ab Optato relatum esse. Sed adversus Constantini Imp. testimonium, adversus tot loca Aurelij Augustini, qui post Optatum totam hujus schismatis causam longe diligentius inquisivit, leve profecto mihi videtur parvique faciendum illud Optati unius testimonium: cum præsertim corruptos esse eo loco et mutilos Optati codices, jure quis posse suspicari. Id enim placuisse video F. Balduino. Sed concedamus integros in hac parte esse codices Optati, nec ullo librario vitio depravatos. Certe Optatum Dispensa etrasse fateamur necesse est, qui Donatum à Concilij Romani sententia appellasse asserat: ad quam appellationem Constantinus Imp. sic responderit: *Orabida furoris audacia. Sicut enim Cæcilianum solet, appellationem interposuerunt. Atque constat, Constantinum in hæc verba exclamasse post iudicium Arelatenis Concilij, cum Donatista ab eo iudicio provocassent. Exat enim Constantini Imperatoris Epistola ad Episcopos scripta post Arelatense Concilium, in qua leguntur hæc verba ab Optato relata. Scio quidem Illustrissimum Cardinalem Batonium existimasse, hanc Epistolam Constantini scriptam esse ad Episcopos qui Concilio Romano interfuerant. Sed eius sententiam refellit Augustinus in Epistola 162. cujus verba jam supra protulimus. Sic autem habent: *Negue**